F 5006/2

ეროვნული ბიბლიოთეკა

281.97
ეროვნული ბიბლიოთეკა
Г 5.006/2

1518—1918 г.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ოთხასი წელიწადი კალოუბნის ეკლესიის არსებობისა.

მნიშვნელობა წარსულ მოვლენათა, განსაკუთრებით, როდესაც ის ეხება ძველ დროს, მით უფრო ძლიერდება, როდესაც, გარდა შენახულ იმ დროის აღწერილობისა, ის ხვედრი ხდება გარეშე პირთა, რომელთაგან ყოველივე ამას ჩვენამდე მოუღწევია.

ჩვენი აღწერილობა შეეხება იმ დროს, როდესაც ქალაქ თბილისის ერთ-ერთ გარეთ ნაწილს სახელად ეწოდება „კალო-უბანი", სადაც ქრისტეს ეკლესიის მმოსავთა აღაშენეს ტაძარი წმ. გიორგის სახელზედ ადგილობრივ სახელწოდებით „კალო-უბანი". აი, ეს ტაძარი, როგორადაც ჩვენ ახლა ვხედავთ, დიდი ხანი კი არა, სახელდობრ წარსულ საუკუნის შუა რიცხვებში ხელ ახლა აშენებულია ძველი ეკლესიის მაგიერ, სწორედ იმავე ადგილას, რასაც ბევრნი მოგვითხრობენ თვისს საქართველოს ძველ სატახტო ქალაქის აღწერილობაში, რომელშიც ეხებიან როგორც ალაგს, ისე ეკლესიას „კალო-უბანი", სადაც არის სასწაულთ მოქმედი ხატი წმ. გიორგისა—მფარველის და მანუგეშებილის ყოველივე მწუხარე მშობელთა, მიმყვანელთა ავად მყოფობის დროს თვისთა შვილებთა წმ. გიორგის ხატთან განკურნების მოლოდინით. კეთილ მსახურნო მრევლნო! მოიგონეთ ჩვენი დედა-მამები, როგორ გზავნიდენ თვის ცოლ-შვილებს

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ამ ალაგას—ამ ტაძარში, აღსანიშნავად ადგილისა, როდესაც უცოდველი ბავშვების სისხლით მორწყულისა. მონგოლთა მტარვალმა თემურ-ლენგმა, იმ ადგილას სადაც ეხლა არის ეკლესია „კალო-უბანი“, უბრძანა ბავშვების შეგროვება და თავის კავალერიას—ზედ შედგომა და გასრესა. კალოებისაგან, რომელზედაც მხეცურად გაჟლეტილ იქმნენ ბავშვები, ალაგს დაერქვა „კალო-უბანი“, ესე იგი, ალაგი სადაც ბევრი კალო იყო, (ლუკას, ლიბ, XVII პაჯ. 47).

ახლა სრულად გასაგებია, მოქალაქენო, მრევლნო და ყველა ეკლესიის მსასოებელნო, თუ როგორი ღრმა მნიშვნელობა აქვს ჩვენთვის ამ ტაძარს, აღშენებულს ამავე ალაგას და როგორი ღმობიერებით უნდა შევიდეთ შიგ და გვახსოვდეს როგორ ყველა მორწმუნე ძველი დროისა ეფარებოდნენ მის მფარველობის ქვეშ და სასოებით ლოცულობდენ მფარველ წმ. გიორგის—დიდ მოწამეს, რომელიც გამოხატულია, როგორც ნამდვილი კეთილშობილი მხედარი, მოქროლი ცხენით; ამარცხებს ვეშაპს, როგორც სიმბოლოს უწმინდურებისას. **ჩვენც დაგვიფარე მოწყალებ˙თა შენითა!**

თვალწინ გვიდგას ის დრო, როდესაც მლოცველები ყოველი მხრიდან მოეშურებოდნენ.

„კალო-უბანში“ წმ. გიორგის თაყვანის საცემლად და ღამეს ათევდნენ აქ ეკლესიის გალავანს გარედ; აღთქმისამებრ ბევრნი გათენებამდე არ იძინებდნენ და წირვის გამოსვლის შემდეგ მიდიოდნენ სახლებში. მიაპყარით ყურადღება —შანიშინს—ეს მთელი შენობაა. ტაძრის აშენების დროს ქონდათ სახეში სწორედ ეს გარემოება: მლოცველებს თავი შეეფარათ ავდრის დროს და თვისი ბავშვები შეეფარებინათ შანიშინზე. დიაღ, ჩვენ სარწმუნოება გვაკლდება, გვავიწყდება, თუ რავდენი მაგალითი ყოფილა ყმაწვილების განკურ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ნების მორწმუნე მშობელთათვის.—როგორ არ უნდა გვახსოვდეთ ყველასაგან პატივცემული მოხუცი იოსებ ნამორაძე, რომელიც არის განმაახლებელი, შეიძლება ითქვას, სრული პატრონი კალოუბნის ეკლესიისა: ბევრი ღვაწლი და შრომა დასდვა ეკლესიისათვის, დიდ ხანს იყო წინამძღვრად, მიიცვალა 1861 წ. სთქვი, პატივცემულო მოხუცო! შენ არ გეჭირე ბავშვი და მიმიყვანე წმ. გიორგის ხატთან, მომბანე თვალები წმ წყლით, უფალმა ისმინა შენი ვედრება, თუმცა მაშინვე კი არა, მაგრამ შემდეგ აღმეხილა თვალები. ამბობს აღნიშნულ ეკლესიის მრევლი თვისის ბავშვობის მოგონებიდან, გაგონილს გარეშე და მახლობელ პირთა ნათქვამს. მივმართავთ რა ძეგლებს, რომლიდანაც სჩანს, თუ რომელ საუკუნეს უნდა ეკუთნოდეს აშენება კალოუბნის ეკლესიისა, პატივცემულ ისტორიკოსის პლატონ იოსელიანის შრომიდან მოვიყვან ნაწყვეტს, აი რასა სწერს ის: „კალოუბნის ეკლესია, წმ. გიორგისა, ვის მიერ და როდის არის აშენებული არაა ცნობილი, მაგრამ, რომ ის ძველია და თბილისის დაარსების დროის არის, ეს სადაოს არ შეადგენს. ეს ძველი ნიმუში ხუროთ მოძღვრებისა, დაქცეულა 1850 წ. და მის ნანგრევზე გულმოდგინებით დეკანოზ იოსებ ნამორაძის აღშენდა მეორე უფრო განიერი, რომელიც ამხიარულებს თვალს იმათ, ვინც ისტორიას არ კითხულობს, არამედ ბავშურად შეხარიან მას, რომ ხედავენ ახალ აგებულს თავის დროინდელ თვისის ხელობისას“.

როგორც სჩანს, პლანიც კი არ დაუტოვებიათ ამ ძველი ძეგლისა მომავალ თაობისათვის (ვ. 14—გვერ. 81). სხვა წყაროებით, სახელდობრ თბილისის სინოდალურ კანტორისა კალოუბნის ეკლესია ერთი თბილისის ქართულ ეკლესიის უძველესთაგანია. მისი აშენება ეკუთვნის მე-XVI საუკუნეს. მუხლი აღმოწ. უწყ. თბილისის სასულიერო სი-

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ნოდ. კანტორისა 1830 წ. წმ. გიორგის ეკლესიის კალოუბნის 1) ეკლესია ესე აშენებულია 1518 წ. ამ ეკლესიაში მოსამსახურე მღვდელ-მსახურთ წინაპრების შრომით — საკუთარის ხარჯით. 2) კრებული მისი, შტატით დადგინებული 1818 წ. შესდგება ერთი მღვდლის და ერთი მედავითნისაგან და სხვ... შემდეგ არის საფუძველი ვიფიქროთ, რომ პირველნი ამშენებელნი ამ ტაძრისა იყვნენ მოსულნი ბერძნის მღვდლები, როგორც სახელწოდებიდან „კალოუბანი“ ისმის ძირი ბერძნული სიტყვა „კალოს“ და შემდეგ თვით ავტორი იოსელიანი განაგრძობს: საფუძველი ამ ძველ ეკლესიას ჩაუყარეს ბერძნის მღვდლებმა, მიმცემლებმა სახელწოდების, „კალო-პანაიოტა“. ამ სახელითვე არსებობს აქამომდე კუნძულ „კიპრზე“ სოფელი ეკლესიით წმ. გიორგის სახელზე — ტროადის მთის ახლო — სამი საათის სავალზედ კიკკოის მონასტრიდან. ამ კალოპანის ბერძნულად ანუ კალოუბნის ქართულად — გადასხვანაირებულად სახელობაზედ არსებობდა ძველადგან სასწავლებელი, რომელიც დაიკეტა 1820 წლიდან.

ამ სკოლაში სწავლობდა სხვათა შორის ქართ. მგოსანი და ღრმა მოაზრე ბარათაშვილი.

ამნაირი ჩვენება, ვსთქვათ, რავდენადმე მოკლე, მაგრამ საკმაოდ გვეუბნება, თუ რა ღრმა მნიშვნელობა აქვს ამ ადგილს, რომელზედაც სწორედ 400 წლის წინად გაჩნდა ტაძარი, აშენებული თბილისში კალოებზე. თუ ის არა, მაშ რა უნდა ედგას ყველას თვალწინ და ახსოვდეს ყოველი მისი წარსული. აი; რისთვის ჩვენ, მრევლმა, დავრაზმოთ უნდა მორწმუნენი, მთლად ერთნაირად ჩვენთან მოაზროვნე, თუ ყველაფერი ეს რავდენად ძვირფასია და ზეგარდამო მონიჭებული, რომ ეს ტაძარი უფრო ღირსეულად აკმაყოფილებდეს გარეშეთა სულიერ მოთხოვნილებას და შემდეგაც ისტო-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რიულ ძეგლად დარიგებისა ემსახუროს მომავალ შთამავლობას.

შენიშვნა: ალდგომიდან მეორე კვირას დღესასწაულობენ კალოუბნის წმ. გიორგის ეკლესიის დღეობას.

მცირეა სამრევლო, მაგრამ უფალი შემწეა, გადიდდებიან საქმენი შენნი!!...

ამინ.

სამრ. საბჭო.

მაისი 20, 1918 წ.
თბილისი.

F 5.006
2

ეროვნული ბიბლიოთეკა

Четырехсотлѣтіе церкви „Калоубани"

Значеніе прошлаго, въ особенности фактовъ касающихся отдаленной эпохи, усиливается еще болѣе, когда, помимо сохранившихся описаній того времени, дѣлаются таковыя уже достояніемъ окружающихъ, изъ устъ коихъ обо всемъ этомъ передается и намъ.

Описаніе наше относится къ одной изъ загородной, когда-то, части Тифлиса,—мѣстность эта именовалась—„Калоубани", на которой ревнителями церкви Христова построенъ былъ храмъ во имя св. Георгія съ мѣстнымъ названіемъ „Калоубани".—Вотъ сей храмъ, въ какомъ видѣ застаемъ мы теперь,—не такъ уже давно, именно. въ серединѣ прошлаго столѣтія вновь перестроенъ, взамѣнъ старой церкви, и находится, именно, на томъ мѣстѣ, о чемъ многіе повѣтствуютъ въ своихъ описаніяхъ о древней столицѣ Грузіи, въ данномъ случаѣ, касаясь, какъ описываемой мѣстности, такъ и церкви „Калоубани",—гдѣ находится чудотворный образъ св. Георгія—покровителя и утѣшителя скорбящихъ родителей, въ болѣзняхъ приносящихъ чадъ своихъ къ лику святому, чающихъ исцѣлянія ихъ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

Благочестивые прихожане! Вспомните, какъ отцы наши и дѣды направляли своихъ женъ и дѣтей на это мѣсто—въ этотъ храмъ, знаменуя мѣстность, какъ, когда-то, обогренной кровью невинныхъ младенцевъ, какъ вѣроломный вождь персидскій Тимуръ на мѣстѣ, гдѣ была недавно разрушенная церковь „Калоубани",—велѣлъ собрать дѣтей и на гумнахъ, существовавшихъ вокругъ этой мѣстности, пройтись черезъ нихъ своей дикой кавалеріи. Отъ гумнъ, на которыхъ совершилось это звѣрское избіеніе дѣтей, образовалось названіе „Калоубани", т. е. кварталъ—гумнъ (Ducas, lib. XVII pag. 47).

Теперь вполнѣ понятно, граждане, прихожане и всѣ ревнители церкви, какое глубокое значеніе пріобрѣтаетъ для насъ храмъ сей, поставленный на этомъ мѣстѣ, съ какимъ умиленіемъ должны входить въ него и памятовать, какъ всѣ вѣрующіе въ давнс-прошедшее время ютились подъ кровомъ его,—приносили молитву покровителю св. великомученнику Георгію, который изображенъ, какъ истый, благородный воинъ, несущійся на конѣ, поражаетъ дракона, какъ символъ всего безчестія. Не оставитъ и насъ недостойныхъ, да поможетъ намъ въ тяжелыхъ испытаніяхъ!!.. На глазахъ у насъ еще то время, когда богомольцы стекались со всѣхъ концовъ на поклоненіе „Калоубани" св. Георгію,—имѣли ночлегъ здѣсь-же въ оградѣ церкви, по обѣщанію многіе просиживали до зари и уже въ полдень,

ᲔᲠᲝᲕᲜᲣᲚᲘ ᲑᲘᲑᲚᲘᲝᲗᲔᲙᲐ

по окончаніи богослуженія, разъѣзжались по домамъ. Обратите свое вниманіе на хоры въ церкви, —это цѣлое помѣщеніе! при постройкѣ храма имѣлось въ виду, именно, это обстоятельство, уберечь богомольцевъ на случай непогоды,—дать возможность матерямъ укрыть своихъ дѣтей на хорахъ. Да! убываетъ въ насъ вѣра, забываемъ все, а сколько случаевъ исцѣленія дѣтей для вѣрующихъ родителей!.. Какъ не помнить всѣми уважаемаго нами, почтеннаго старца Іосифа Наморадзе, который и есть возобновитель, можно сказать, полный хозяинъ церкви „Калоубани". Много заботъ и труда положено имъ для церкви. (Долгое время онъ состоялъ настоятелемъ—скончался въ 1861 г.).

Скажи, почтенный старецъ! Ты-же держалъ меня ребенка на руки, поднося къ лику св. Георгія и, омочивъ глаза мои св. водою, Господь услышалъ моленіе твое. Чтожъ! хотя не сейчасъ поправился,—послѣ прозрѣлъ я. Говоритъ прихожанинъ означенной церкви, изъ воспоминаній своего дѣтства, со словъ окружающихъ и близко стоящихъ около него. Обращаясь къ памятникамъ, по коимъ видно, къ какому времени можетъ быть отнесено основаніе церкви—„Калоубани",—слѣдуетъ привести выдержки изъ мемуаръ нашего почтеннаго исторіографа Платона Іосселіани.

Вотъ, что онъ пишетъ. „Церковь Калоубани" св. Георгія, кѣмъ и когда она построена—неизвѣстно. Но древность ея, восходящая къ началу

ᲔᲠᲝᲕᲜᲣᲚᲘ
ᲑᲘᲑᲚᲘᲝᲗᲔᲙᲐ

основанія Тифлиса, неоспорима. Этотъ древній памятникъ церковнаго зодчества, съ его, для нашего времени, неправильнсстью архитектуры, разломанъ въ 1850 году. На его развалинахъ, усердіемъ іерея Іосифа Наморадзе, явилась другая, болѣе въ широкомъ размѣрѣ, радующая взоры тѣхъ, которые не живутъ исторіей, не напитаны ею, а какъ младенцы восхищаются, что видятъ предъ собою созданіе новое, юное, своего времени, своего искусства. Кажется, не оставили даже для потомства, плана древняго памятника". (§ 14—ст. 81).

По другимъ источникамъ, именно, по документамъ Тиф. Сvн. конт. церковь „Калоубани" одна изъ стариннѣйшихъ церквей грузинскихъ въ Тифлисѣ. Основаніе ея относится къ XVI вѣку. Пункты изъ выписи вѣд. Тиф. Духов. Сvнод. конт. за 1830 г. о церкви „Калоубани" во имя св. Георгія.

1) Церковь построена въ 1518 году по попеченію предковъ, состоящихъ при ней священнослужителей на свой счетъ.

2) Причтъ ея, установленный по штату 1818 г., состоитъ изъ одного священника и одного причетника и т. д.

Затѣмъ, кто были первые строители этого храма, есть основаніе думать,—выходцы греческіе іереи, такъ какъ въ названіи „Калоубани" слышится корень греческаго слова „Калосъ", и далѣе —тотъ-же авторъ Іосселіани продолжаетъ: „Основаніе этой древней церкви дано греческими іерея-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ми, давшими ей и названіе Калопанаіота. Подъ этимъ названіемъ существуетъ до нынѣ въ Кипрѣ село съ церковью во имя-же св. Георгія близь горы Троадоса въ 3 часахъ хожденія отъ Киккойскаго монастыря. При этомъ Калопанскомъ по греческому чтенію или Калобанскомъ по искаженному грузинскому, существовало издревле училище, которое закрыто съ 1820 года. Въ этой школѣ учился, между прочимъ, грузинскій поэтъ и глубокій мыслитель Бараташвили.

Такое указаніе, положимъ, нѣсколько краткое, но достаточно говоритъ,—какое глубокое значеніе имѣетъ мѣсто это, на которомъ ровно 400 лѣтъ тому назадъ появился храмъ, построенный на гумнахъ Тифлиса,—кому, какъ не ему быть на виду у всѣхъ и памятовать все его прошлое. Вотъ почему, намъ прихожанамъ, приходится сомкнуть ряды вѣрующихъ,—всецѣло одинаково понимающихъ вмѣстѣ съ нами, насколько все это цѣнно, вдохновенно, чтобы храмъ сей, еще болѣе подобающимъ образомъ, обслуживалъ потребности духовныя окружающихъ,—и далѣе служилъ-бы историческимъ памятникомъ для назиданія въ будущемъ поколѣній.

Скроменъ приходъ, **ДА ПОМОЖЕТЪ ГОСПОДЬ, ВОЗВЕЛИЧУТСЯ ДѢЛА ТВОИ!!! АМИНЬ.**

Церк. Совѣтъ.

Май 20-го дня 1918 г.
Тифлисъ.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა